

NARRATIVA

Jordi Tiñena, *L'ombra del coronel*. Arola Editors. Tarragona, 2002.

Caminar pel temps

JORDI CERVERA

Jordi Tiñena feia tres anys que no apareixia amb una novetat narrativa. Des de *Dies a ciutat*, que va aconseguir el premi Pin i Soler del 1998, que l'autor barceloní resident a Tarragona no tornava als prestatges de les llibreries. Ara torna amb *L'ombra del coronel* i ho fa inaugurant una nova col·lecció, *La Miloca*, una sèrie que l'editorial tarragonina Arola Editors vol dedicar a la narrativa contemporània. Una col·lecció que, com a mínim, ha aconseguit una estrena de luxe. Acurada presentació i el fitxatge d'una de les plomes més segures i fermes que hi ha al panorama català actual.

Allunyat dels cenacles públics i sense figurar en el món dels autors mediàtics, requisits que de vegades passen per damunt de les pròpies condicions creatives a l'hora de valorar l'obra i la feina d'un autor, Tiñena ha protagonitzat una carrera curta i sòlida que va començar l'any 1994 amb *Un dia en la vida d'Ishac Butmic*, que va aconseguir el premi Ciutat d'Alzira. El mateix any va ser finalista del premi Carlemany amb *Mort a Menorca*. Després vindrien *Els vespres de*

Jordi Tiñena situa la seva novel·la en la Catalunya de principis dels 50

don Magí Castellarnau, La dona del grill i El comediant de Perpinyà, finalista del premi Llorenç Villalonga del 1996. En un altre ordre de coses, també ha estat el responsable de les adaptacions dels clàssics catalans *Tirant lo Blanc, Curial e Güelfa i Spill*.

Seguir les seves novel·les ens situa al davant d'un autor capaç de trenar històries de les

que es llegeixen amb ganes, lligades sense esclatxes i treballades amb rigor i precisió. En aquest sentit, la trajectòria literària de Tiñena ha anat caminant del passat al present i cada nova novel·la s'ha anat acostant més a l'actualitat fins a arribar a *L'ombra del coronel*, que se situa a la Catalunya de començaments de la dècada dels cinquanta, després de la

Guerra Civil i quan la societat dels vençuts comença a lluitar per aixecar el cap i sortir de l'ostracisme a què els sotmeten els vencedors.

Com sempre passa en tota bona història, *L'ombra del coronel* té molts plans i molts estrats de lectura. Hi ha diferents històries i moltes personalitats sota la cuirassa més o menys evident dels protagonistes.

Floreal Bellmunt, un vençut que lluita per oblidar, per refer-se dels anys viscuts en un camp de concentració, per sortir sense fer soroll del pou on dormen tots els somnis trencats, totes les vides escapades porta tot el pes central de la narració, però l'ajuden tot un seguit de secundaris de luxe que van bastint un entramat complex que posen da-

munt el paper la complexitat dels interiors humans, uns interiors humans que afloren a les pàgines de la novel·la i que serveixen per anar fent mudar el caràcter dels protagonistes, tot teixint una teranyina que es mostra permeable, sòlida, canviant, etèria, subtil, espessa, segons manin els dictats de la història que se'ns explica. Una aventura de les que amaguen tota l'èpica dels fets quotidians en una època en què el passat ja et convertia en sospitós, t'hipotecava el present i t'invalidava el futur.

LA FORÇA DEL DESTÍ

L'ombra del coronel és la força inevitable del destí, del fat que ens mou sense possibilitat de sortida i és també el pol oposat, un cant a les opcions personals, a la tria, a l'anar dibuixant un camí que es cargoli per intentar evitar els obstacles que la vida situa.

És una novel·la de personatges advocats a viure la seva vida, a creuar-se amb els altres i a treure el millor i el pitjor de les seves natures en funció del que dictin les circumstàncies. Una història de les que es van apoderant de la voluntat de manera gairebé imperceptible, traçant les petites misèries de cada dia amb una precisió i una perícia que porten a desitjar que els dies passin, que tot s'acosti, que s'acabin descobrint les veritables pells dels protagonistes, els colors reals de les seves ànimes. Com a la vida, vaja.

Ma Jian i el Tibet: literatura i escàndol polític

NARRATIVA

Ma Jian, *Treu la llengua saburrosa o buit*. Traducció de Sara Rovira Esteve. Editorial Límits. Andorra la Vella, 2002.

Hi ha llibres, textos literaris que, tot i la voluntat contrària del seu autor, acaben caient en el parany de l'escàndol polític i la politització i ja no es veuen com a simples obres artístiques, fruit de la creació i l'enginy, sinó que es converteixen en víctimes o en cavall de batalla d'una determinada ideologia o pensament. Una sort d'aquesta mena va córrer l'obra de l'escriptor xinès Ma Jian *Treu la llengua saburrosa o buit*, publicada el 1987 a la prestigiosa revista xinesa *Literatura del poble (Renmin wenxue)*.

En el llibre, format per cinc contes, Ma ofereix una visió salvatge i polèmica del Tibet. Aborda l'incest, el sexe i descriu detalladament un ritual d'enterrament tibetà –que inclou l'esquarterament d'un cadàver per alimentar els voltors–, una pràctica que s'oposa frontalment al principi confucí contra la mutilació del cos humà. *Treu la llengua saburrosa o buit* és des del punt

de vista literari una obra interessant, curiosa i agosarada, que corria el perill de convertir-se en una bomba de rellotgeria si se'n feia una interpretació política i es veia com una amenaça o un atac al poble tibetà. I, en efecte, les autoritats de Pequín, temoroses de la subversió tibetana (el Tibet va ser ocupat militarment per les forces xineses el 1949) van reaccionar amb ira a la publicació del llibre i van condemnar i marginar el seu autor.

AUTOR POLÈMIC I REBEL

Treu la llengua saburrosa o buit va convertir Ma Jian en un autor polèmic i rebel i la tempesta política que va provocar a la Xina continental va forçar-lo a abandonar Pequín i exiliar-se a Hong Kong. Actualment viu a Londres.

Ma Jian, fotògraf, pintor i escriptor, ha estat definit pel premi Nobel de literatura Gao Xingjian com "una de les més importants i més coratjoses veus de la literatura xinesa". De fet, si durant dècades els xinesos només eren descrits pel treball d'autors asiàtico-americans com ara Amy Tan i Maxine Hong Kingston, que analitzaven la Xina des d'una perspectiva americana, des de finals dels anys 80 les lletres

DAVID CAMINADA

EL narrador xinès Ma Jian a Lhasa el 1985

xineses compten amb intel·lectuals i escriptors com ara Ha Jin, Anchee Min, Jung Chang i el Nobel Gao Xingjian, que ofereixen punts de vista més autòctons de la Xina, tant des de dins com des de fora.

Ma Jian pertany a aquesta mena d'escriptors, tot i que la seva obra posterior és poc coneguda i s'ha vist tapada per l'escàndol provocat per *Treu la llengua saburrosa o buit*.

El llibre està protagonitzat per un fotògraf i escriptor sense feina fixa que viatja a Lhasa i, a través de cinc contes (*Blau de dona; El somriure del llac Duomula; El corc; El 'txhóten' d'or*; i *La iniciació*), descriu una re-

alitat rural, violenta, intensa i salvatge. L'obra té una part autobiogràfica perquè Ma Jian, també fotògraf i escriptor sense feina fixa, havia decidit a mitjans dels vuitanta trencar amb la seva vida i anar al Tibet en un viatge que duraria tres anys.

Treu la llengua saburrosa o buit és una obra recomanable. Curta i fàcil de llegir, permet al lector submergir-se en la vida a les muntanyes del Tibet, plenes de cels clars i lluminosos, cares brunes i colrades, necessitats i instints primaris i espiritualitat i religiositat budistes. Les històries i els relats sorprenen, són pu-

nyents, forts i agressius, però també tenen una dosi d'estampa de quotidianitat i conserven la màgia i l'encisament que suscita el Tibet.

VIATGES, MEMÒRIES I FICCIÓ

L'any passat, Ma Jian va publicar, en una versió traduïda a l'anglès per la seva companya, Flora Drew, el llibre *Red Dust: A Path Through China*. L'obra –que és a la vegada un llibre de viatges, unes memòries i un relat de ficció– s'inicia l'agost del 1983, quan Ma Jian, que afronta una crisi a l'aproximar-se als 30 anys, ha patit un divorci amarg, és acusat a la feina de ser un "jove qüestionable" i és espilat pels seus veïns, es deixa créixer el cabell, deixa la feina, abandona Pequín i, amb poca roba, alguns vals d'arròs, una càmera, una llibreta i un exemplar del llibre *Fulles d'herba (Leaves of Grass)*, del poeta nord-americà Walt Whitman, s'aventura en un viatge de tres anys per tota la Xina. Ma Jian pretén cercar la seva llibertat i el veritable sentit de la vida, així com descriure l'ànima del seu país. Recorre els pobles on hi ha minories ètniques, les àrees rurals, i descobreix també la corrupció i la intolerància. Ma Jian és un cronista del seu temps i del seu país. I la seva literatura n'és el reflex més evident.